

Referanser: MKR/AU 32/17

Arkivsak: 17/06406-2

Saksdokumenter:

Forslag til Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel, 2018-2020

Posisjonsnotat 2015-2017 for MKRs arbeid i Midtøsten

Handlingsplan 2015-2017 for MKRs arbeid i Midtøsten

Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2018-2020

Sammendrag

Vedlagt er forslag til Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel, 2018-2020. Det foreslås å skille ut strategien for Palestina- og Israel-arbeidet i et eget dokument, fordi dette engasjementet har en annen karakter enn engasjementet for Midtøsten for øvrig.

MKR vil også få presentert et forslag til uttalelse i anledning 50 års okkupasjon. Denne uttalelsen vil uttrykke MKRs syn på den aktuelle situasjonen i Palestina og Israel og vil tjene noe av den samme funksjonen som posisjonsdokumentet tidligere hadde, men være mer spisset og aktuell.

Det planlegges videre å lage en strategi for trosfrihet og minoritetsbeskyttelse (global, hvor Midtøsten vil stå sentralt), samt en strategi for søsterkirkesamarbeid.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd vedtar den vedlagte strategien.

Økonomiske/administrative konsekvenser

På det nåværende tidspunkt foreslås ikke konkrete endringer som innebærer vesentlige endringer i økonomisk og administrativ støtte. Økonomiske og administrative behov vil fremkomme av MKRs årsplaner.

En pilegrimsvandring for rettferdighet og fred: Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel, 2018-2020 (per 13.11.2017)

Vårt budskap til verdens kirker er et kall til omvendelse, til å stå sammen med de undertrykte og holde fram Guds ord som godt nytt for alle, heller enn å snu det til et våpen for å presse den undertrykte. Gud er alles Herre og elsker alle; Gud krever rettferdighet fra alle og har gitt oss alle de samme bud.

Et sannhetens øyeblikk (Kairos Palestina)

Som individer og som kirker blir også vi forandret, fornyet og forvandlet ved å involvere oss med og lære fra dem blant oss som lever i fattigdom, de marginaliserte, folk og samfunn i randsonen, og andre hvis liv vi deler og hvis arbeid vi tilslutter oss. I deres ansikt møter vi Jesus. (...) I nye partnerskap med andre kirkesamfunn og konfesjoner, samt med folk av annen tro og med sivilsamfunnsorganisasjoner, opplever vi at ånden som gir liv og bærer det, virker her i verden.

En invitasjon til fredens og rettferdighetenes pilegrimsvandring (Kirkenes verdensråd)

Mellomkirkelig råds arbeid for rettferdig fred i Palestina og Israel har tre hovedprioriteringer:

- 1. Legge til rette for teologisk, økumenisk og interreligiøs refleksjon og dialog om Palestina og Israel for å skape økt kunnskap om og forståelse av konflikten.**
- 2. Styrke relasjoner mellom Den norske kirke og kirker og kristne i Palestina og Israel.**
- 3. Styrke respekten for menneskerettighetene og internasjonal lov gjennom økumenisk samarbeid som bidrar til å avskaffe okkupasjonen og sikre en demokratisk utvikling i både Israel og Palestina.**

Mellomkirkelig råds arbeid for rettferdig fred i Palestina og Israel bygger på vedtak gjort av Kirkemøtet i 2008 og 2014. I 2008 ble Den norske kirkes forhold til Midtøsten drøftet av Kirkemøtet, og det ble understreket at

Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levekåra til dei kristne i Midtausten.

Det er vesentleg å halde fast på det grunnleggjande menneskeverdet for alle i Midtausten

I 2014 drøftet Kirkemøtet Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid. Det var bred enighet om viktigheten av menneskerettighetene både som rettesnorer og verktøy i kirkens arbeid.

Gud har skapt alle mennesker i sitt bilde, og menneskets iboende verdighet ligger til grunn for den radikale likeverdstanden i kristendommen. Kirkens engasjement for de universelle menneskerettighetene har derfor troen på Gud som skaper som fundament. Men også troen på Jesus Kristus som viser Guds omsorg for hele det menneskelige livet og kirkens kall og oppgave, som innebærer å ta et oppgjør med undertrykkelse, ulikhet og urett, begrunner kirkens menneskerettighetsarbeid.

Kirkemøtet vedtok ti prioriteringer som skal legges til grunn for Den norske kirkes arbeid, hvor disse er særlig relevante for arbeidet med Palestina og Israel:

- *Der kristen tro brukes for å legitimere menneskerettighetsbrudd, eller der kirken selv står ansvarlig for overgrep*
- *Henvendelser fra økumeniske organisasjoner som Den norske kirke er medlem av, samt henvendelser fra andre kristne kirker og organisasjoner*
- *Religionsfrihet*
- *Særlig omfangsrike, grove og sammensatte menneskerettighetsbrudd*
- *Mulighet for gjennomslag*

Disse to kirkemøtesakene gir føringer for Mellomkirkelig råds engasjement i Palestina og Israel. Vår kristne tro binder oss sammen med trossøsken i Midtøsten, området hvor kirka ble grunnlagt. I dag er situasjonen kritisk for de kristne mange steder i Midtøsten, og også i Palestina og Israel lever kristne under svært krevende forhold. De trenger vår støtte og solidaritet.

Den norske kirke har nære samarbeidspartnere i området, og gjennom vårt medlemskap i Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd blir vi stadig utfordret til solidaritet og engasjement, ikke bare for de kristnes situasjon i Israel og Palestina, men også for jøder og muslimer. Gjennom dette økumeniske fellesskapet har vi også mulighet til å bidra konkret.

1. Legge til rette for teologisk, økumenisk og interreligiøs refleksjon og dialog omkring Palestina og Israel

1.1 Teologisk refleksjon

Bibelen, vår jødiske arv og kristen teologi trekkes inn i konfliktene i «det hellige land». Hellige skrifter brukes både som motivasjon til fredsbyggende arbeid og legitimering av undertrykkelse. Som troende har vi et ansvar for å tydeliggjøre Bibelens fredsbudskap og holde fram det kristne menneskesynet – også i aktuelle politiske konflikter. Samtidig må vi si fra om misbruk av Bibelen i den hensikt å oppnå politisk gevinst for en gruppe. Dette blir særlig alvorlig når Skriften blir brukt for å legitimere krenkelse av andres rettigheter.

Mellomkirkelig råd deltok i 2006 i en økumenisk samtaleprosess i regi av Norges Kristne Råd som resulterte i dokumentet *Israel og Palestina: En økumenisk utfordring*.¹ I 2013 ga Mellomkirkelig råd ved Teologisk nemnd (TN) og Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) ut *Sannhetens Øyeblikk: Israel, Palestina og Den norske kirke*,² som et resultat av en konsultasjon om det palestinske Kairos-dokumentet.³ Det er behov både for fortsatt teologisk refleksjon, fordypning og dialog innad i Den norske kirke, for økumenisk dialog mellom kirkesamfunn i Norge, og for dialog med representanter for andre tros- og livssynssamfunn, ikke minst de jødiske og muslimske.

1.2. Oppgjør med kristensionismen

Mellomkirkelig råd vil ta et oppgjør med former for kristensionisme som forkynner en frelselære om endetiden som går ut på at jødene må tilbake til Jerusalem for så å frelses. Dette er feilaktig teologi vi må ta klart avstand fra. Mellomkirkelig råd vil også tale imot de som bruker Guds ord slik at de i realiteten forsvarer Israels okkupasjon av Palestina og legitimerer Israels menneskerettighetsbrudd. En teologisk tolkning av situasjonen i Palestina og Israel i dag må ta utgangspunkt i teologiske prinsipper om rettferdighet, slik det blant annet uttrykkes i

¹ <http://www.norgeskristnerad.no/doc/Skriftserie/Israel%20og%20Palestina.pdf>

² Leirvik, Fretheim og Fagerli (red.) (2013): *Sannhetens øyeblikk. Israel, Palestina og Den norske kirke*. Oslo: Akademika

³ [http://www.kui.no/doc/Kairos%20Palestina%20\(endelig\).pdf](http://www.kui.no/doc/Kairos%20Palestina%20(endelig).pdf)

1.3. Bekjempe antisemittisme

Samtidig vil vi bekjempe alle utslag av antisemittisme. Vi må vise hvorfor det er riktig - og hvorledes det er mulig - å kritisere israelske myndigheters okkupasjonspolitikk, uten at dette medfører kritikk av jøder. Vi må unngå generaliseringer av jøder og avvise all misbruk av statens Israels politikk til å legitimere jødehat.

Vi tar avstand fra en utvikling i retning av at Israel blir en «jødisk stat», som kan virke ekskluderende. Vi fastholder at Israel, som et demokrati, må være fundert på alle borgernes like rettigheter, og at rettigheter ikke skal knyttes til religiøs, kulturell eller etnisk tilhørighet. Vi fastholder at Israel er en stat regulert av internasjonal lov, og at teologisk argumentasjon om «Guds utvalgte folks» rett til landområder ikke bør trekkes inn i dagens politiske forhandlinger.

1.4. Dialog mellom religiøse ledere i det hellige land (CRIHL)

Gjennom Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land⁵, har Trond Bakkevig på vegne av Mellomkirkelig råd siden 1996 fasilitert samtaler mellom representanter for det religiøse lederskapet i jødedom, islam og kristendom i Palestina og Israel. Tanken bak disse dialogene er ikke at religiøse ledere i seg selv kan skape fred, men at de har potensiale til å undergrave freden, og at fungerende relasjoner mellom religiøse ledere er en forutsetning for varige fredelige relasjoner mellom de ulike gruppene. CRIHL gjennomgår i 2017 en evaluering, og Mellomkirkelig råd vil på grunnlag av denne vurdere veien videre for dette arbeidet.

1.5. Dialog med jøder

Gjennom samarbeidet med Det Mosaiske Trossamfunn i Norge er Mellomkirkelig råd medlem av International Council of Christians and Jews og tar del i jødisk-kristen dialog om Israel og Palestina. Kirkemøtet i 2008 oppfordret til kontakt med messianske jøder. Dette følges opp gjennom vårt samarbeid med Israelsmisjonen.

MKR vil:

- **Styrke den økumeniske og interreligiøse dialogen om «det hellige land»**
- **Motarbeide kristensionisme som står i strid med Den norske kirkes frelseslære**
- **Bekjempe antisemittisme og bidra til dialog mellom jøder, muslimer og kristne**
- **Avklare CRIHLs arbeid framover**

2. Styrke relasjoner mellom Den norske kirke og kirker og kristne i Palestina og Israel

En målsetting med Mellomkirkelig råds arbeid er å bidra til å styrke relasjoner mellom mennesker i Norge og i Det hellige land, fra grasrot- til ledernivå. Ved å bli kjent med «de levende steinene» utvider vi vårt bilde av området og får et bedre utgangspunkt for å handle på en måte som fremmer fred, ikke konflikt og undertrykking.

2.1. Reiser til Palestina og Israel

Palestina og Israel har en stor betydning for vår kristne tros historie og tradisjon, og mange kristne reiser til området for å se og oppleve de stedene der bibelfortellingene utspiller seg. Selv

⁴ <http://www.oikoumene.org/en/what-we-do/pilgrimage-of-justice-and-peace>

⁵ Council of Religious Institutions in the Holy Land (CRIHL): <https://www.crihl.org/>

om vi i vår lutherske tradisjon ikke har noen sterk tradisjon for pilegrimsreiser, har mange reiser til dette området et preg av pilegrimsreise: Å oppsøke de stedene Jesus vandret er et møte med vår egen tros røtter, og kan for mange være en viktig opplevelse også for utvikling av egen tro og identitet.

Mellomkirkelig råd mener at når norske kristne reiser til Palestina og Israel for å oppsøke røttene til vår kristne tro, kan ikke dette gjøres i isolasjon fra den politiske realiteten på bakken. Kirkelige reiser til Det hellige land bør ikke kun forholde seg til historiske hendelser og steder, men må også innebære et møte med dem som har båret denne tradisjonen videre på dette stedet, og med konteksten de lever i.

Mellomkirkelig råd ønske å bidra til meningsfulle reiser til Palestina og Israel gjennom noen veiledende prinsipper for reiser, enten det er pilegrimsreiser, rene turistreiser eller en kombinasjon.

Mellomkirkelig råd anbefaler å legge til grunn følgende prinsipper for reiser til Palestina og Israel:

1. Vær oppmerksom på når du befinner deg i staten Israel, og når du befinner deg i det okkuperte Palestina. Skaff deg grunnleggende kunnskap om konflikten og vær bevisst på språk og terminologi.
2. Bli gjerne kjent med religionene i området, særlig jødedom, kristendom og islam. Vær oppmerksom på at Jerusalem er en by med en spesiell betydning for de tre religionene, og respekter dette.
3. Kristne studiereiser må inneholde møter med dagens kristne palestinere. Reiser i regi av Den norske kirke bør innebære kontakt med vår søsterkirke ELCJHL.
4. Støtt opp om palestinsk turistøkonomi når du er i Palestina, og støtt lokale aktører der er naturlig og mulig.
5. Unngå så langt det er mulig å støtte økonomien rundt israelske bosettinger i det okkuperte Palestina, som er definert som ulovlige i henhold til internasjonal lov

Mellomkirkelig råd vil spre disse prinsippene gjennom å produsere veiledningsmateriale og gjennom samarbeid med bispedømmer og menigheter, utdanningsinstitusjoner, turoperatører og andre relevante aktører.

2.2. Solidaritet med kirker, religiøse aktører og sivilsamfunnsaktører i Palestina og Israel

Håpet om rettferdig fred holdes oppe av enkeltmennesker, kirker og organisasjoner i Palestina og Israel og må realiseres av aktører der. Som utenforstående kan vi ikke skape fred, men vi kan stå i solidaritet med dem som kjemper for fred. Gode relasjoner med lokale aktører gjør oss også bedre i stand til å formidle et nyansert bilde av situasjonen i Palestina og Israel her hjemme.

2.2.1. Den norske kirkes søsterkirke: ELCJHL

Den evangelisk-lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL)⁶ er en av Den norske kirkes søsterkirker på nasjonalt nivå. Borg og Nidaros bispedømme har egne samarbeidsavtaler, og mange menigheter i Den norske kirke er vennskapsmenigheter med ELCJHL-menigheter. Mellomkirkelig råd koordinerer vennskapssamarbeidet. Vi støtter ELCJHL økonomisk og deltar i det årlige partnernøtet (Cocop). Vi ønsker å videreføre samarbeidet med ELCJHLs kvinnearbeid (Women's Desk) og vil revitalisere ungdomsutveksling.

2.2.2. Retten til helse: Augusta Victoria-sykehuset

Gjennom Stiftelsen Oljeberget i Norge bidrar Mellomkirkelig råd til økonomiske bidrag fra Utenriksdepartementet til driften av Augusta Victoria-sykehuset i Jerusalem, som drives av Det lutherske verdensforbund, og som tilbyr helsehjelp til palestinere fra hele Vestbredden og Gaza.

⁶ Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy Land (ELCJHL): <http://www.elcjl.org/>

Augusta Victoria-sykehuset har en samarbeidsavtale med Oslo universitetssykehus og det pågår et faglig samarbeid med Radiumhospitalet.

Sannsynligvis vil Stiftelsen Oljeberget omorganiseres i 2018 og vil i større grad satse på å drive advocacy- og kommunikasjonsarbeid for palestineres helserettigheter overfor norske myndigheter og norsk opinion. Det vurderes å utvide samarbeidet med andre norske helse- og utdanningsinstitusjoner.

2.2.3. *Retten til bolig: Mount of Olive Housing Project*

Stiftelsen Oljeberget er engasjert i Det lutherske verdensforbund og ELCJHLs planer om å bygge boliger for palestinere på deler av tomte LVF eier på Oljeberget. Dette er et bidrag til å sikre et kristent palestinsk nærvær i Øst-Jerusalem.

2.2.4. *Kristne organisasjoner*

Mellomkirkelig råd vil opprettholde relasjonene til kristne organisasjoner i Palestina som representerer grasrotorganisering, diakonalt arbeid og teologisk arbeid. Disse organisasjonene trenger internasjonal solidaritet i sitt arbeid for å gi ungdom og voksne håp og fellesskap, og i sitt engasjement for menneskeverd og menneskerettighetene. De er verdifulle kontakter for oss for å utfylle vårt bilde av situasjonen på bakken og for å informere vårt eget kommunikasjons- og påvirkningsarbeid. Viktige samarbeidspartnere for Mellomkirkelig råd er blant andre Kairos Palestina og Sabeel.

I 2017 sendte National Coalition of Christian Organisations in Palestine, en koalisjon som omfatter de fleste kristne organisasjoner i Palestina, et brev til Kirkenes verdensråd og deres medlemskirker, hvor de ber om en styrket innsats mot okkupasjonen i form av et nytt internasjonalt økumenisk program, etter modell fra Program to Combat Racism, som på 1980- og 1990-tallet samlet KVs medlemskirker i felles innsats mot apartheidstyret i Sør-Afrika. Mellomkirkelig råd vil studere dette brevet og gå i dialog med avsenderne og andre kirker for å vurdere hvordan vi sammen kan realisere ambisjonen om en styrket innsats mot okkupasjonen.

2.2.5. *Andre sivilsamfunnsaktører*

For å utvide vår forståelse av situasjonen i Palestina og Israel, vil Mellomkirkelig råd også søke impulser fra det bredere sivilsamfunnet, særlig organisasjoner og bevegelser som jobber for fred og menneskerettigheter, både i Israel og i Palestina. Kirkens Nødhjelp og deres partnere er viktige innganger til kontakt med det bredere sivilsamfunnet både i Palestina og i Israel. I Palestina er de kristne organisasjonenes nettverk det samme, og i Israel vil også Israelmisjonens nettverk være nyttig.

MKR vil:

- **Oppfordre til pilegrimsreiser til Det hellige land**
- **Styrke samarbeidet med ELCJHL**
- **Fremme palestineres rett til helse og bolig gjennom Stiftelsen Oljeberget**
- **Holde kontakt med kristne organisasjoner i Israel og Palestina**

3. Sett undertrykte fri! Styrke respekten for menneskerettighetene og internasjonal lov

Da Jesus proklamerte sin gjerning i synagogen i Nasaret valgte han å gjøre det ved å sitere disse ordene fra profeten Jesaja: «18 *Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri* 19 *og rope ut et nådens år fra Herren*». Dette står som et kall til alle kristne og til alle kirker, som utfordrer oss der vi står overfor urett og

undertrykkelse.

3.1 Bekjempe okkupasjonen

Når vi ser på konflikten mellom Israel og Palestina i dag, ser vi en utvikling hvor maktforholdene blir mer og mer skjeve, og det er umulig å snakke om to likeverdige parter i konflikten. Situasjonen fremstår mer og mer som én sterk part som undertrykker en annen og svakere part.

Mellomkirkelig råd anerkjenner selvsagt staten Israels legitime behov for fred og sikkerhet. Men som et demokrati og en rettsstat forutsetter vi at Israel anerkjenner internasjonal rett. Israels okkupasjon av palestinske områder etter 1967 var ikke legitim og er ikke anerkjent av de fleste stater, eller av verdenssamfunnet representert ved FN.

Etter 50 år med okkupasjon anser vi fortsatt at okkupasjonen er det største hinderet for fred. Okkupasjonen krenker palestinernes fundamentale menneskerettigheter, men er også i økende grad med på å undergrave det israelske demokratiet. Uten at okkupasjonen opphører, er det svært vanskelig å se for seg en fredelig og rettferdig utvikling for alle som bor i området. Dette betyr ikke at det å avslutte okkupasjonen vil løse alle problemer, men det er et viktig første skritt mot en fredelig og rettferdig løsning.

I tillegg har vi siden 1967 sett en stadig utvidelse av okkupasjonen gjennom nye bosettinger som er ulovlige etter internasjonal rett. I 2017 startet Israel nye bosettinger for første gang på over to tiår, initiert av den israelske regjeringen. De begrensningene som okkupasjonen setter på økonomi, dagligliv og velferd i Palestina, fører til at menneskers verdighet krenkes, og menneskerettigheter brytes på daglig basis. Palestinske selvstyremyndigheter og den israelske okkupasjonsmyndigheten har begge ansvar for menneskerettighetssituasjonen i Palestina, men som okkupasjonsmakt må Israel bære det tyngste ansvaret.

3.1.1. Kirkeuka for fred i Palestina og Israel

Gjennom den årlige Kirkeuka for fred i Palestina og Israel, støtter Den norske kirke sammen med kirker over hele verden, gjennom forbønn og solidaritet, de lokale kirkenes kamp for en fredelig avvikling av okkupasjonen. Dette er også en mulighet til å spre kunnskap om realitetene i Israel og Palestina blant medlemmene i Den norske kirke og å oppfordre til vennskapssamarbeid, pilegrimsreiser og utveksling.

3.1.2. Økonomiske virkemidler mot okkupasjonen: Å unngå å bidra til folkerettsbrudd og undertrykking

Noe av det viktigste aktører utenfra kan gjøre i denne situasjonen, er å sørge for å at vi ikke er medskyldig i undertrykkingen. Derfor har økonomiske virkemidler mot okkupasjonen kommet opp som viktige handlingsalternativ for kirker i ulike deler av verden som ønsker å stå i solidaritet med folket i Palestina i det som oppfattes som en situasjon med grov undertrykking. Dette er en type virkemidler som kirker og sivilsamfunnsorganisasjoner har brukt også i mange andre situasjoner med undertrykking. Sanksjonene mot Sør-Afrika under apartheid er nok det mest kjente eksemplet. Her anså Den norske kirke og andre kirker i Kirkenes verdensråd at selve den sørafrikanske staten med sin rasistiske konstitusjon var illegitim, og bestemte derfor å fremme en total boikott av Sør-Afrika for å bidra til å presse frem et regimeskifte.

Mellomkirkelig råd går ikke inn for denne typen boikott av Israel, men for spissede tiltak for å ramme okkupasjonsøkonomien. Det innebærer at vi anerkjenner Israel som stat, men anser Israels okkupasjonspolitikk for å være i strid med folkeretten.

I likhet med Kirkenes verdensråd og mange andre av våre kirkelige partnere, mener Mellomkirkelig råd, som nevnt, at bosettingene utgjør et brudd på folkeretten, og at direkte eller indirekte støtte til en fortsatt okkupasjon bør unngås. Konkrete virkemidler for dette er for eksempel selskapsdialog, aktiv fondsforvaltning eller deinvesteringer. Det kan også være å

bidra til merkevareordninger for varer produsert på okkuperte områder og å bruke disse til å unngå å støtte okkupasjonsøkonomien, slik blant annet EU har gått inn for. Å gjøre dette i praksis er komplisert, siden bosettingsøkonomien er så tett integrert i den øvrige israelske økonomien, og også i stor grad i en global økonomi. Derfor vil vi prioritere å samarbeide med andre aktører i Norge for å fremme deinvesteringer fra virksomheter som har en aktiv rolle i bosettingsøkonomien, og vi vil oppfordre kirkelige og andre aktører til å unngå å kjøpe varer som er ulovlig produsert på okkupert område.

3.2. Øyenvitner: EAPPI

I det økumeniske ledsagerprogrammet for Palestina og Israel⁷, i regi av Kirkenes verdensråd, tilbringer deltakerne tre måneder hos en lokal organisasjon og blir kjent med hverdagen og de lokale forhold gjennom å være observatører, delta i sosialt arbeid eller bidra til beskyttelse av sivile. EAPPIs målsetting er tredelt: 1. Bidra med beskyttende nærvær, 2. overvåke og rapportere om menneskerettighetsbrudd, og 3. påvirkningsarbeid (advocacy).

Mellomkirkelig råd vil som en av fire senderorganisasjoner for den norske delen av programmet, fortsette å støtte EAPPI ved å:

1. Bidra til å sikre programmet, inkludert sikre økonomisk støtte
2. Bidra til å rekruttere deltakere til programmet, særlig fra Den norske kirke
3. Legge til rette for at ledsagere kan formidle sine erfaringer til et norsk publikum under og etter oppholdet, blant annet gjennom medier og sosiale medier og Kirkeuka for fred i Palestina og Israel

3.3. Hva skjer i Israel?

Vi trenger mer kunnskap om det israelske samfunnet. Vi trenger å forstå mer om den politiske utviklingen, mangfoldet blant jøder og hvorledes det i dag er mulig å bekjempe okkupasjonspolitikken innenfra det israelske samfunnet. Mellomkirkelig råd ser behovet for å øke samarbeidet med israelske partnere, både blant jøder, kristne og muslimer.

MKR vil:

- **Fastholde at okkupasjonen må avskaffes for å få en rettferdig fred**
- **Delta i EAPPI-programmet**
- **Delta i Kirkeuka for fred i Palestina og Israel**
- **Samarbeide med sivilsamfunnsorganisasjoner i Israel og Palestina**
- **Være pådrivere for deinvesteringer fra bosettinger og for å avslutte økonomisk samhandling med israelsk næringsliv i okkuperte områder**
- **Lære mer om det israelske samfunnet**

De konkrete aktivitetene i 2018-2020 vil framgå av årsplanene for Avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål.

MKRs viktigste samarbeidspartnere:

- Kirkenes verdensråd: Jerusalem Inter-Church Centre, Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF), Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI)
- Det lutherske verdensforbund: Stiftelsen Oljeberget, Augusta Victoria-sykehuset

⁷ Ecumenical Accompaniment Programme for Palestine and Israel (EAPPI)

- Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL)
- Council of Religious Institutions of the Holy Land (CRIHL)
- Middle East Council of Churches (MECC)
- Kairos Palestine
- Kirkens Nødhjelp
- Stiftelsen Oljeberget
- Norges Kristne Råd (NKR)
- Misjonsorganisasjonene i Samarbeide menighet og misjon (SMM) (særlig Den Norske Israelmisjon (DNI), Det Norske Misjonsselskap (NMS) og Stefanusalliansen)
- Karibu
- KFUK-KFUM Global
- Kirkeuka for fred i Israel og Palestina
- Sabeels Venner Norge
- Det Mosaiske Trossamfunn
- Islamsk Råd Norge
- Abrahams Forum
- Utenriksdepartementet
- De teologiske lærestedene

Mellomkirkelig råds arbeid i Midtøsten

Posisjonsnotat 2015-2017

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) har gjennom lang tid hatt et særlig engasjement i Midtøsten,⁸ med et spesielt fokus på konflikten mellom Israel og Palestina. I den kommende perioden vil også krigene i Irak og Syria, og deres vidtrekkende konsekvenser, ha spesielt fokus. MKR vil også styrke relasjonene til kirkene i Egypt og Jordan.

I 2008 ble Den norske kirkes forhold til Midtøsten drøftet av Kirkemøtet,⁹ og det ble understreket at

Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levekåra til dei kristne i Midtausten.

Det er vesentleg å halde fast på det grunnleggjande menneskeverdet for alle i Midtausten

I 2014 drøftet Kirkemøtet Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid. Det var bred enighet om viktigheten av menneskerettighetene både som rettesnorer og verktøy i kirkens arbeid.

Gud har skapt alle mennesker i sitt bilde, og menneskets iboende verdighet ligger til grunn for den radikale likeverdstanden i kristendommen. Kirkens engasjement for de universelle menneskerettighetene har derfor troen på Gud som skaper som fundament. Men også troen på Jesus Kristus som viser Guds omsorg for hele det menneskelige livet og kirkens kall og oppgave, som innebærer å ta et oppgjør med undertrykkelse, ulikhet og urett, begrunner kirkens menneskerettighetsarbeid.

Kirkemøtet vedtok ti prioriteringer som skal legges til grunn for Den norske kirkes arbeid, hvor disse er særlig relevante i forhold til Midtøsten:¹⁰

- *Der kristen tro brukes for å legitimere menneskerettighetsbrudd, eller der kirken selv står ansvarlig for overgrep*
- *Henvendelser fra økumeniske organisasjoner som Den norske kirke er medlem av, samt henvendelser fra andre kristne kirker og organisasjoner*
- *Religionsfrihet*
- *Særlig omfangsrike, grove og sammensatte menneskerettighetsbrudd*
- *Mulighet for gjennomslag*

Disse to kirkemøtesakene gir føringer for MKRs engasjement i Midtøsten.

⁸ Midtøsten refererer her til Egypt, Irak, Israel, Jordan, Libanon, Palestina og Syria.

⁹ KM 9/08, *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar*.

¹⁰ KM 09/14, *Den norske kirke og menneskerettighetene*

1. Hovedmål og prioriteringer

MKR har tre hovedmål for sitt arbeid med Midtøsten:

- **Fremme rettferdig fred**
- **Fremme minoritetsbeskyttelse og trosfrihet**
- **Bidra til å sikre kristent nærvær**

Dette vil vi oppnå ved:

- forbønn og kritisk solidaritet
- økumenisk samarbeid
- støtte til kristne diakonale organisasjoner (helse og skole)
- støtte til menighetsbygging
- fremme menneskerettigheter (særlig trosfrihet, minoritetsbeskyttelse, kvinner)
- freds- og forsoningstiltak
- interreligiøs dialog
- motvirke religiøs ekstremisme
- økonomisk støtte til samarbeidspartnere

MKR's prioriterte partnere er:

- Kirkenes verdensråd (KV)
- Det lutherske verdensforbund (LVF)
- Middle East Council of Churches (MECC)
- Den evangelisk-lutherske kirken i Jordan og Det hellige Land (ELCJHL)
- Council of Religious Institutions in the Holy Land

MKR vil konsentrere arbeidet i 2015-17 om å skaffe økonomisk støtte fra Norge til disse partners arbeid og også delta aktivt i deres økumeniske og interreligiøse samarbeidsprosjekter for å fremme rettferdig fred og menneskerettigheter for alle i Midtøsten. MKR vil også bidra til å sikre det kristne nærværet slik at kirkene kan fortsette å forkynne evangeliet i ord og handling i Midtøsten.

Det konkrete arbeidet beskrives i Handlingsplanen for MKR's arbeid i Midtøsten.

2. Midtøsten i dag

De siste to årene har vært svært dramatiske i Midtøsten. De voldelige konfliktene i Syria og Irak har ført til enorme lidelser og en flyktningkrise i regionen. Krisen angår oss alle, men først og fremst flyktningene selv, landene de flykter fra, og mottagerlandene, særlig Jordan, Libanon og Tyrkia. Fredsforhandlingene i Israel og Palestina er fastlåst, og i Gaza har innbyggerne nylig opplevd sin tredje krig på seks år. I Egypt er det stor uro for manglende demokratisk utvikling, og Libanon destabiliseres av utviklingen i nabolandene. I Jordan er situasjonen stabil, men usikker.

I den senere tid ser vi tendenser til at religion, kultur og etnisitet veves inn i og forsterker de politiske konfliktene. Religiøst begrunnet voldsbruk øker i Irak og Syria, og også Israel/Palestina-konflikten preges i økende grad av religiøse ekstremister, både jøder, kristne og muslimer. Trosfrihet og minoriteters rettigheter er under sterkt press i flere land i Midtøsten, og dette går – ikke bare, men også – ut over kristne. Frustrasjon over den fastlåste situasjonen i Israel og Palestina med vedvarende okkupasjon og sommerens krig i Gaza, bidrar til økende antisemittisme både i Midtøsten og i Europa.

Konfliktene i Midtøsten får nedslag i ulike deler av verden, også i Norge, og de spiller en viktig rolle for relasjonene mellom ulike religiøse grupper her hjemme. Norske myndigheter har skjerpet arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme, og media og opinionen retter fokus mot muslimer med tilknytning til ekstreme grupper i Midtøsten. Muslimer blir ofre for generaliseringer og fremmedfrykt på grunn av vold og terror utført av enkeltpersoner og marginale grupper. Også jøder i Norge opplever i økende grad hat og stigmatisering.

3. Kirkenes rolle i Midtøsten

De kristne i Midtøsten er i dag få i antall, men har en unik og viktig rolle i samfunnet. Kirkene driver skoler hvor elever fra ulike religiøse bakgrunn og kjønn går sammen, noe som bidrar til interreligiøs respekt og fredelig sameksistens. I samfunn med sterke patriarkalske tradisjoner virker kristne mange steder for å fremme kvinners rettigheter. Kirkene driver også et betydelig diakonalt arbeid, ikke minst innenfor humanitær sektor som helse og flyktingearbeid. Kirkenes samfunnsengasjement – som varierer mellom kirkene og i ulike lokalsamfunn – virker modererende og er med på å berede grunnen for demokrati fra grasrota. Kirkelederes understreking av at kristne skal være aktive medborgere, bidrar til en demokratisk utvikling. Derfor er det kritisk viktig å sikre kristen tilstedeværelse i Midtøsten.

Åpen kristen evangelisering er svært vanskelig, nærmest umulig, mange steder i Midtøsten, både på grunn av restriksjoner fra myndigheter og kulturelle forhold. Dette gjelder både i de arabiske landene og i Israel. Krig, politisk og sosial ustabilitet og manglende økonomiske muligheter gjør at mange kristne velger å emigrere. Disse forholdene gjør at kirkene og de kristne i Midtøsten i dag lever i en utsatt situasjon. Derfor er solidaritet og støtte fra den globale kirke så avgjørende viktig.

4. MKRs engasjement

1.1 Fremme rettferdig fred

Fundamentale menneskerettigheter, som likhet for loven og retten til å tro hva en vil, ytre hva en vil, og retten til helse og utdanning, er viktig for alle. Slike rettigheter fremmes best, og med mest kraft, når ulike grupper, uavhengig av religion, jobber sammen. Uten at disse rettighetene respekteres, vil ingen fred bli rettferdig eller varig. For MKR er arbeid for minoriteters rettigheter, herunder trosfrihet, viktig for å fremme alle utsatte gruppers deltagelse og trygghet i sine lokale samfunn i Midtøsten.

Gjennom KVs arbeid med «*Pilgrimage of Justice and Peace*» har MKR blitt inspirert til å styrke vårt arbeid for rettferdig fred. MKR jobber i samarbeid med aktører i Midtøsten og med norske og internasjonale aktører for å fremme rettferdig fred i regionen. Vi arbeider opp mot norsk offentlighet for å løfte fram stemmene til våre søsken i regionen. MKR støtter også Kirkens Nødhjelp, som gjennom LVF og ACT Alliance driver arbeid med flyktinger.

I en tid hvor religion i økende grad blir brukt og misbrukt i politiske konflikter, har tros-samfunn et ekstra stort ansvar for å arbeide for fred. Religionsdialog er et viktig redskap for å identifisere felles utfordringer, og et viktig verktøy for samarbeid på tvers av religioner. MKR har spesielt fokus på muslimsk-kristen dialog i Midtøsten, dialog mellom jøder, muslimer og kristne i Jerusalem, og søker særlig å involvere kvinner og ungdom. Vi samarbeider direkte med Det interreligiøse rådet i Jerusalem og med Jordanian Interfaith Coexistence Research Centre i Amman om disse temaene.

1.2 Minoritetsbeskyttelse og trosfrihet

Som et trossamfunn har kirken et særlig ansvar for å sikre alle menneskers rett til å ha en religiøs tro, til ikke å tro og til å skifte tro. Retten til religions- og livssynsfrihet er under press. Som kirke har vi et særlig ansvar for å forsvare religions- og livssynsfriheten nasjonalt og internasjonalt. Kirken skal ha et særlig fokus på områder der hvor livssynsminoriteter utsettes for grove menneskerettighetsbrudd. Dette arbeidet styrkes gjennom økumenisk samarbeid og interreligiøs dialog.¹¹

For MKR er det viktig å arbeide for *alles* trosfrihet og for beskyttelse av *alle* minoriteter – uavhengig av deres religion. Der hvor kristne diskrimineres og forfølges, rammes vanligvis også andre minoriteter. MKRs samarbeid med KV og MECC er sentralt for å styrke trosfriheten i Midtøsten. MKR gir også innspill til Utenriksdepartementets program for beskyttelse av minoriteter og vil søke om midler derfra til våre lokale samarbeidspartnere i Palestina og Jordan.

MKR har en viktig rolle å spille i norsk kirkeliv og i opinionen i Norge for å høyne kunnskapsnivået og nyansere forestillinger om «forfulgte kristne» og andre sårbare minoriteter. Vi har et ansvar for at vi ikke omtaler og synliggjør sårbare grupper på en slik måte at deres situasjon forverres. Våre velmente, men uinformerte, talemåter for å støtte utsatte grupper kan i verste fall øke diskriminering og forfølgelse. For MKR er det derfor avgjørende viktig å lytte til de kristne og andre som rammes av diskriminering og forfølgelse i Midtøsten sine *egne* forklaringer. De lokale kirkene, andre trossamfunn og menneskerettighetsorganisasjoner er gode kilder til de faktiske forhold.

1.3 Sikre kristent nærvær

Gjennom det økumeniske fellesskapet har MKR et unikt kontaktnett i Midtøsten. Våre samarbeidspartnere i regionen understreker viktigheten av å ha et bredt engasjement i vårt arbeid. Det er hverken ønskelig eller mulig å isolere kristne fra deres lokalsamfunn. MKR jobber derfor på flere nivå: ved å styrke kristne institusjoner; støtte dialogarbeid og ved å jobbe for rettferdig fred for alle, uavhengig av religion eller bakgrunn. Kristnes situasjon varierer fra land til land i Midtøsten, og det er viktig at MKR har tett kontakt for best å forstå hva vår rolle kan være.

MKR ser med sterk uro på det stadig voksende antallet kristne som forlater Midtøsten på flukt fra krig eller andre vanskelige økonomiske og politiske forhold. Kristne har på grunn av ulike konflikter i området og ustabile økonomiske og politiske forhold havnet i en svært vanskelig situasjon. Ekstrem islam har bidratt til en økende og alarmerende emigrasjon av kristne fra Midtøsten,¹² og ekstrem jødedom bidrar til å opprettholde konfliktnivået i Israel og Palestina. MKR ønsker å bidra til et økt kunnskapsnivå i Norge om de kristnes situasjon i Midtøsten, og vi vil særlig nyansere forestillingene om at kristne forfølges og emigrerer på grunn av islam. I hvilken grad politiske og religiøse forhold er utslagsgivende, varierer fra land til land. Kristne palestinere fortviler sammen med sine landsmenn over den israelske okkupasjonen. I Egypt er det mange, både muslimer og kristne, som støtter regimet, mens andre føler stor uro. I Syria og Irak blir både kristne, muslimer, yazidier og andre hensynsløst fordrevet og forfulgt. Det er mange kristne som mener at det vil være umulig for dem å vende tilbake til sine hjemland etter det de har vært utsatt for.

I dette bildet må vi også lytte til de kristnes egne fortellinger om at selv om de tallmessig er minoriteter, opplever de seg historisk og kulturelt som betydningsfulle i sine samfunn. At vi i Vesten omtaler dem som «minoriteter», kan føre til ytterligere stigmatisering og gjøre dem mer

¹¹ KM 9/14 vedtak pkt.7e

¹² KM 9/08, «Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar»

utsatte. Det finnes også mange fortellinger om fredelig sameksistens mellom kristne og muslimer.

Kirkene i Midtøsten er som nevnt kjent for å drive gode skoler, helseklinikker og aktivitetssentre, og for å bidra med humanitær hjelp i krisesituasjoner. Der de finnes, fungerer disse institusjonene ofte som brobyggere mellom kristne og andre, og de kan være viktige redskaper for å bygge opp et mer pluralistisk samfunn. De styrker også identitet og økonomisk grunnlag for den kristne befolkningen. En av de beste måtene vi som kirke i Norge kan bidra til å sikre kristent nærvær i Midtøsten på, er å støtte de lokale kirkene og deres institusjoner.

5. Et særskilt fokus på Israel og Palestina

5.1 Teologi, økumenikk og religionsdialog

Bibelen, vår jødiske arv og kristen teologi trekkes inn i konfliktene i «Det hellige land». Hellige skrifter brukes både som motivasjon til fredsbyggende arbeid og legitimering av undertrykkelse. Som troende har vi et ansvar for å tydeliggjøre Bibelens fredsbudskap og holde fram det kristne menneskesynet – også i aktuelle politiske konflikter. Samtidig må vi si fra om misbruk av Bibelen i den hensikt å oppnå politisk gevinst for en gruppe. Dette blir særlig alvorlig når Skriften blir brukt for å legitimere krenkelse av andres rettigheter.

MKR vil bevisstgjøre og ansvarliggjøre Den norske kirkes medlemmer med hensyn til hvorledes vi formidler vår kristne tro og fortolker Den hellige skrift i forhold til konflikten mellom Israel og palestinere. MKR vil ta et oppgjør med kristensionisme som forkynner en feilaktig frelseslære om endetiden og misbruker Guds ord slik at de i realiteten forsvarer Israels okkupasjon av Palestina og statens menneskerettighetsbrudd.

Vi har som kirke et særlig ansvar for å tale sant om hva som skjer og å stå opp mot urett. Dette gjør vi ved å stå i et tett samarbeid med våre trossøsken i Israel og Palestina, ved å gi støtte til vitnesbyrd om fred og forsoning og gjennom refleksjon rundt det Bibelens ord forteller oss om situasjonen i dag.¹³ MKR vil videreføre den teologiske refleksjonen knyttet til *Kairos-dokumentet* og stimulere til nye studier og samtaler om teologi knyttet til «Israel» – både som jødisk folkefellesskap og som en politisk nåtidig stat.

Mange kristne har et spesielt nært forhold til Israel og til det jødiske folk. Som kirke må vi gjøre bot for diskriminering og forfølgelse av det jødiske folk opp gjennom historien, og vi har et særlig ansvar for å reflektere over den urett vi har deltatt i. Økende antisemittisme i Europa er sterkt bekymringsfullt, og MKR arbeider for å motvirke disse strømmingene. Selv om det jødiske folk ikke er det samme som Israel, vil det i norsk offentlighet, og spesielt i antisemittiske ytringer, forekomme en sammenblanding. MKR vil gjennom dialogarbeid i Norge og i Midtøsten jobbe for å motvirke dette. MKR vil stimulere til refleksjoner om hvorvidt forkynnelsen i våre menigheter kan bidra til jødehat og antisemittisme gjennom å ikke være bevisst nok den antijødiske arv kirken er bærer av. MKRs trosopplæringsmaterieell - *Sier vi!* håper vi vil bidra til å motvirke antisemittisme blant konfirmanter og annen ungdom i menighetene.

MKR ønsker å bidra til bedre økumenisk samarbeid i Israel og Palestina og vil støtte KV, LVF, MECC og vår søsterkirkes (ELCJHL) økumeniske initiativer når det gjelder å styrke

¹³ Se *Sannhetens øyeblikk- Israel, Palestina og Den norske kirke* (2013) redigert av Leirvik, Fretheim og Fagerli for mer utfyllende informasjon om Den norske kirke og Israel-Palestina konflikten. Boken ble til i forlengelsen av en konsultasjon holdt av Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) og Teologisk nemd (TN), begge under Mellomkirkelig råd.

samarbeidet både mellom lutherske menigheter og organisasjoner – men også med andre historiske kirker, nye evangeliske grupperinger og med de messianske jødene. Den politiske konflikten vanskeliggjør et godt økumenisk samarbeid i Israel og Palestina.

De messianske jødene befinner seg i en spesiell og utfordrende situasjon og kan oppleve å ha en delt tilhørighet og lojalitet mellom sine kristne trossøsken i de historiske kirkene og sine jødiske medborgere i staten Israel. MKR vil uttrykke solidaritet og støtte med de messianske jødene og søke å finne måter vi kan få et nærmere samarbeid med messianske menigheter på.

Den Norske Israelsmisjon og Casparisenteret er gode partnere, og MKR vil oppfordre besøkende til å kontakte dem ved reiser til Israel og Palestina. MKR ønsker å bruke SMM-samarbeidet med Israelsmisjonen til å bygge gode økumeniske relasjoner.

MKR er gjennom dialogen med Det Mosaiske Trossamfund i Norge medlem av International Conference of Christians and Jews. Dette, sammen med vårt engasjement i Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land, er gode plattformer for vår dialog med jødene. MKR vil også søke enda nærmere samarbeid med jødiske organisasjoner og sekulære israelske organisasjoner som arbeider for å fremme en rettferdig fred. MKR vil også fortsette dialogen med muslimer i Israel og Palestina og bringe erfaringer fra Midtøsten inn i våre dialoger med jøder og muslimer i Norge.

5.2 Utveksling og reiser

MKR vil følge opp Kirkemøtets oppfordring til flere besøk og økt utveksling mellom Den norske kirke og kirkene i Midtøsten. MKR vil i denne sammenheng særskilt arbeide for at de som organiserer og deltar på turer til Israel og Palestina i regi av menigheter, bispedømmer og kristne organisasjoner, blir bevisste på hvorledes man opptrer i Palestina og ikke styrker den militære okkupasjonen ved sin tilstedeværelse. Det frarådes å bo i ulovlige bosettinger, og det oppfordres til å bruke palestinske reisearrangører når en reiser i palestinske områder.

MKR ønsker å bidra med veiledning i forbindelse med turer som foregår i regi av Den norske kirke, i samarbeid med vår lutherske søsterkirke og andre samarbeidspartnere i regionen. MKR vil bidra til at norske kristne som besøker Israel og Palestina, blir eksponert for realitetene i området og uttrykker solidaritet med både kristne, jøder og muslimer. Det må forutsettes at alle slike turer inneholder møtepunkter med Den norske kirkes nærmeste samarbeidspartnere og besøk hos de levende, kristne menighetene – både i Israel og i Palestina.

Arrangører av pilegrimsreiser til Det hellige land og pilegrimssentre og andre institusjoner som samarbeider med Jerusalem som pilegrimsby, må være særlig oppmerksom på byens status og på hva som skjer i Øst-Jerusalem. En pilegrimsreise er ingen turistreise, men en reise i Jesu forspor som hans disippel, og da må en ha oppmerksomheten vendt, ikke bare mot bibelhistorien, men også mot situasjonen i dag.

MKR vil også oppfordre teologiske læresteder og fagmiljøer som arrangerer studiereiser og studieopphold, å inkludere besøk i menigheter og hos Den norske kirkes samarbeidspartnere. MKR vil tilby seg å bidra med informasjon om Den norske kirkes engasjement i Midtøsten, relevant studiemateriell, forslag til program og formidling av kontakter under forberedelsen av slike studieopphold.

5.3 Politiske vurderinger

Staten Israel har rett til å leve i fred innenfor trygge og internasjonalt anerkjente grenser. MKR går inn for en tostatsløsning og vil som følge av dette arbeide for at norske myndigheter også anerkjenner Palestina som stat. Begge parter er ansvarlige for de mange tilbakeskritt i

fredsforhandlingene. Vi fastholder likevel at det påligger Israel et større ansvar. Den fortsatte okkupasjonen og den israelske bosettingspolitikken er det største hinderet for fred. Israel er i dag en okkupasjonsmakt som i strid med FN og internasjonale avtaler bidrar til at palestineres rettigheter ikke kan ivaretas.

MKR støtter oppfordringen fra Kirkenes verdensråd om å stimulere til at internasjonalt næringsliv investerer i fredsbyggende virksomhet i Israel og Palestina. Samtidig vil MKR jobbe for at internasjonal lov respekteres, og at produkter fra folkerettsstridige israelske bosettinger ikke kan omsettes i Norge. Israelsk næringsvirksomhet og bosetninger på Vestbredden er i strid med Genèvekonvensjonenes regler for okkupasjon. MKR er derfor, i likhet med de internasjonale økumeniske organisasjonene og mange av våre søsterkirker, tydelige på at det er uakseptabelt å handle med og investere i selskaper som bidrar til å opprettholde okkupasjonen. Vi støtter norske myndigheters arbeid for en merkevareordning for bosettingsprodukter, og vil sammen med det norske sivilsamfunn legge press på at denne prosessen fremskyndes. Merkevarerordning er nødvendig for å muliggjøre slike økonomiske sanksjoner. MKR er imot en generell boikott av Israel og oppfordrer til styrket kontakt mellom israelere og palestinere som jobber for en rettferdig fred.

I tråd med vårt arbeid for rettferdig fred arbeider vi for at grunnleggende rettigheter skal respekteres og forsvares. Dette innebærer et ansvar for å kritisere illegitim bruk av vold og brudd på menneskerettigheter uansett hvem de er begått av, israelere eller palestinere. Vi ser med uro at rettsstaten på begge sider er svekket.

MKR ønsker å bidra med kunnskap og nyanseringer i en polarisert norsk offentlighet gjennom å bringe erfaringer fra Midtøsten inn i den norske debatten. De kristne kirkene i området representerer oss alle som våre øyenvitner, og den verdensvide kirken står sammen med dem for å formidle evangeliets budskap om fred og forsoning.

Kirkens sterkeste våpen er håpet og troen på at endring faktisk er mulig. Vi tror på at det gode kan gjenopprettes når synd og urett erkjennes. Vi har sett det før i historien – og vi tror det kan skje også i Israel og Palestina og i andre land i Midtøsten hvor det er krig og nød og menneskers verd og rettigheter krenkes. Derfor fortsetter vi vårt arbeid og fastholder et ufravikelig håp om at rettferdig fred faktisk vil komme til Midtøsten.

Mellomkirkelig råd for Den norske kirkes engasjement i Midtøsten

Handlingsplan 2015-17

(Vedtatt på MKRs møte 27.-28. november 2014)

Rolleforståelse og målgrupper

Et titalls norske organisasjoner er engasjert i Midtøsten. Mellomkirkelig råd (MKR) skal ikke drive egne prosjekter i regionen, men støtte partneres arbeid. Prosjekter drevet av de økumeniske organisasjonene (Kirkenes verdensråd (KV), Det lutherske verdensforbund (LVF) og Middle East Council of Churches (MECC) samt det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL) er MKRs viktigste samarbeidprosjekter. Dette samarbeidet forutsetter ekstern økonomisk støtte. Den norske kirke har en samarbeidsavtale med Evangelical Lutheran Church of Jordan and the Holy Land (ELCJHL) og støtter kirken med OVF-midler. MKR skal arbeide for at også menighetene i Dnk støtter kirken økonomisk og på annen måte.

MKR skal kommunisere et sannferdig bilde av hva som skjer i Midtøsten, og utforske hvilke veier som fører til fred. MKR har et særlig ansvar i forhold til kristne miljøer og skal bidra til å høyne kunnskapsnivået og engasjementet for rettferdighet og fred i Midtøsten blant norske kristne. MKR vil stimulere til teologisk refleksjon om bibelbruk i forhold til «Det hellige land».

MKR skal spille en opinionsdannende rolle i forhold til den norske offentligheten og politiske miljøer. I den offentlige debatten vil MKR som et kirkelig organ særlig legge vekt på å synliggjøre de kristnes situasjon i Midtøsten og kirkenes bidrag til fred og forsoning. Men MKR vil også synliggjøre andre grupper og ikke minst det samarbeidet som pågår mellom trossamfunn og organisasjoner på tvers av religiøse grenser. Skal kirkene kunne bidra til rettferdig fred, må det skje gjennom et samarbeid både med jøder og muslimer.

MKR vil dele erfaringer fra religionsdialoger og tydeliggjøre hvorledes religiøse aktører kan spille en viktig rolle sammen med andre i det sivile samfunnet, for å bidra til demokratisk utvikling i de ulike landene i Midtøsten.

MKR's viktigste samarbeidspartnere:

- Kirkenes verdensråd: Jerusalem Inter-Church Centre, Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF), Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI)
- Middle East Council of Churches
- Det lutherske verdensforbund: Stiftelsen Oljeberget, Augusta Victoria sykehuset
- Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land
- Council of Religious Institutions of the Holy Land
- Jordanian Interfaith Coexistence Research Center
- Kairos Palestine
- Kirkens Nødhjelp
- Stiftelsen Oljeberget
- Norges Kristne Råd (NKR)
- Misjonsorganisasjonene i SMM (særlig Den Norske Israelmisjon (DNI), Det Norske Misjonsselskap (NMS) og Stefanusalliansen)
- Karibu
- KFUK-KFUM Global
- Kirkeuka for fred i Israel og Palestina
- Sabeels Venner Norge
- Det Mosaiske Trossamfund

- Islamsk Råd Norge
- Utenriksdepartementet

Konkretiseringer av MKRs arbeid

1. Norsk kirkelig kontekst: teologisk og etisk holdningsskapende arbeid om Israel og Palestina

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten, både historisk og aktuelt. MKR vil særlig bidra til en bredere kirkelig forståelse av de etiske og teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten.

- Synliggjøre KM-saken fra 2008 på nytt ved stadig å minne om den, og ved at den ligger tilgjengelig på kirken.no.
- Utvikle en informasjons- og kommunikasjonsstrategi. Delta i debatter i media, være aktive på møter og lignende og bidra med artikler og innlegg om aktuelle saker. MKRs stab skal være aktive bidragsytere på kirkelige arrangementer og i den offentlige debatten.
- Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Palestina.
- Spre Kairosdokumentet og MKRs bok om dokumentet.
- Stimulere til fornyet teologisk refleksjon. Bidra til samtalene i NKR.
- Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de etiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Palestina.
- Bruke deltakere fra KVs ledsagerprogram (EAPPI) som ressurser i holdningsarbeidet i Norge.
- Samarbeide med utdanningsinstitusjoner og andre relevante partnere om å øke den generelle bevisstheten og kunnskapen om utviklingen i Midtøsten. Arbeidet i Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP), Teologisk nemnd (TN) og Norges Kristne Råd er viktige arenaer for å bidra til dette.

2. Utveksling, besøk og vennskapssamarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til økt kunnskap og solidaritet gjennom tettere kontakt og gjensidig erfaringsutveksling mellom kristne i Norge og i Midtøsten ved å legge til rette for gjensidige besøk.

- Delta i kirkelige delegasjonsreiser til ulike land i Midtøsten (Egypt 2015) og bidra til økt deltakelse av ungdommer på slike turer.
- Oppfordre lokalmenigheter til å utvikle og styrke kontakten med lokale menigheter i Midtøsten gjennom å besøke dem, inngå vennskapsavtaler og benytte bispedømmenes kontakter i Midtøsten, i særlig grad Hamar (Syria), Tunsberg (Egypt) og Borg (Palestina).
- Bruke SMM-arbeidet til å formidle kontakt mellom menigheter i Dnk og kirker og menigheter misjonsorganisasjonene samarbeider med i Midtøsten. Særlig aktuelle er NMS (Egypt) og DNI (Israel).
- Bidra til å rette fokus mot barn og unges situasjon i Midtøsten ved å inkludere besøk til kirkelig barne- og ungdomsarbeid, skoler og andre institusjoner som arbeider med barn på reiser i Midtøsten.
- Bidra til at ungdom fra Den norske kirke hver sommer deltar på Sabeels ungdomskonferanse (økonomisk støtte fra MKR).
- Være et kompetanseorgan som bidrar med rådgivning til norske kristne som vil reise til Israel og Palestina slik at de reisende respekterer internasjonal lov og ikke bidrar til å

normalisere okkupasjonen ved å bo i ulovlige bosettinger og bruke israelske hoteller og andre turisttjenester på okkupert land.

- Styrke kontakten med reisearrangører, særlig reiser som foregår i regi av menigheter, bispedømmer og organisasjoner i Dnk.
- Jobbe for at flere kristne benytter palestinske turoperatører, gjestehus og hoteller når de reiser på pilegrimsreise til Jerusalem og Betlehem.
- Oppdatere og gjøre brosjyren *Kristne gjestehus i Midtøsten* bedre kjent. Utarbeide en kortfattet oversikt over Dnks engasjement og kontakter i Midtøsten som sendes bispedømmene til bruk i deres planlegging av turer til regionen.
- Legge til rette for besøk til Norge fra Midtøsten.
- Oppfordre norske lokalmenigheter til å opprette kontakt med kristne med bakgrunn fra Midtøsten som nå bor i Norge, inkludere dem i våre fellesskap og bruke deres kontakter og ressurser i gudstjenester og andre arrangementer.

3. Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land

MKR vil gjennom sitt arbeid fortsette å gi åndelig, moralsk og økonomisk støtte til vår søsterkirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Vi vil styrke bevisstheten i Dnks menigheter om at vi står sammen med denne kirken gjennom LVF-fellesskapet og i den globale kirkens felles oppdrag om misjon og diakoni.

- Utarbeide konkret handlingsplan knyttet til avtalen mellom Dnk og ELCJHL
- Det skal sendes ut utfordring til menighetene i Dnk om å be regelmessig for rettferdig fred i Midtøsten og om å gi offer til ELCJHL.
- Videreføre den økonomiske støtten (OVF-midler) til ELCJHLs kvinnearbeid.
- Ta initiativ til et konkret samarbeid mellom ELCJHLs kvinneskole og kvinnearbeid i Dnk, f.eks. ved å arrangere felles seminarer.
- Utvikle et nytt OVF-prosjekt når nåværende prosjektstøtte utløper etter 2014.
- Bidra til ELCJHLs kirkelige arbeid og skolearbeid i samarbeid med Kirkens Nødhjelp.
- Ta initiativ til at ELCJHL blir tema både i Nasjonalkomiteen for LVF og SMM-samarbeidet.
- Arbeide for gode økumeniske relasjoner gjennom å ta denne tematikken opp i samtaler med ELCJHLs ledelse.

4. Internasjonalt og økumenisk samarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid videreutvikle samarbeidet med LVF og KV og bidra til å sikre økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet til dette arbeidet. MKR vil vurdere hvorledes vi kan etablere et fornyet samarbeid med MECC.

- Videreføre arbeidet i Stiftelsen Oljeberget, hvor MKRs generalsekretær er styreleder. Videreføre det økonomiske samarbeidet med Utenriksdepartementet.
- Ivareta samarbeidet med LVF og Augusta Victoria-sykehuset og boligprosjektet på Oljeberget.
- Delta i KVs Palestine Israel Ecumenical Forum (KISPs leder er p.t. medlem av PIEF).
- Rekruttere til ledsagerprogrammet EAPPI (KV).
- Arbeide for at flere norske menigheter og kirkesamfunn deltar i *Kirkeuka for fred i Israel og Palestina* (KV).
- Delta i KVs prosjektarbeid for å sikre kristent nærvær i Midtøsten gjennom videreføring av økonomisk støtte (UD-samarbeid).
- Videreutvikle kontakten med Kairos-Palestine.

- Videreutvikle samarbeidet med Jerusalem Inter-Church Centre (KV).
- Utvikle et nærmere samarbeid med Middle East Council of Churches (MECC): Generalsekretæren er medlem av MECCs Core Group. Arbeide for norsk økonomisk støtte til MECC – i samarbeid med Kirkens Nødhjelp.
- Ta initiativ til å utvikle gode relasjoner mellom ELCJHL og andre av MKRs samarbeidspartnere

5. Arbeid for religionsfrihet, minoriteters rettigheter og støtte til kristent nærvær i Midtøsten

MKR vil i samarbeid med andre bidra til oppmerksomhet og engasjement rundt religionsfrihet generelt i Midtøsten og spesielt de kristnes situasjon. (Dette målet er også inkludert i mange av de foregående punktene).

- MKR vil levere bidrag til UDs prosjekt om minoritetsbeskyttelse.
- MKR vil utvide sitt samarbeid om trosfrihet med Stefanusalliansen. Støtte opp om *Søndag for forfulgte*. Bidra til at trosfrihet i sterkere grad blir et tema i SMM-samarbeidet.
- Lage materiell til Freds- og menneskerettighetssøndagen.
- Videreføre kontakten med kirkene i Egypt gjennom relevante samarbeidspartnere som NMS og Bibelselskapet i Egypt.
- Bygge ut kontakten med kirker i Jordan.
- Opprette kontakt med menneskerettighetsaktører på israelsk og palestinsk side, i samarbeid med blant annet Kirkens Nødhjelp, Sabeel og Karibu.
- Motarbeide alle former for antisemittisme. MKR vil sammen med Kirkelig dialogsenter i Oslo samarbeide videre om bruk av ressursmateriell om religiøse minoriteter i trosopplæringen.

6. Arbeid med religionsdialog

MKR vil gjennom sitt arbeid styrke arbeidet med religionsdialog i Midtøsten som et bidrag til fredsbygging.

- Videreføre samarbeidet med Det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL).
- Videreføre samarbeidet med Jordanian Interfaith Coexistence Research Centre (JICRC) i Amman.
- Sette kvinner og ungdoms stilling på dagsordenen i den interreligiøse dialogen
- Videreutvikle de bilaterale dialogene med Islamsk Råd og Det Mosaiske Trossamfund
- Videreføre dialogen i Abrahams Forum.

7. Norsk offentlighet: Politisk og opinionsdannende arbeid

MKR vil med utgangspunkt i kirkemøtesakene om Midtøsten og menneskerettighetene konkretisere de politiske utfordringene for situasjonen i Israel og Palestina og i Midtøsten forøvrig.

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra i den norske offentligheten til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten. MKR vil fokusere på trosfrihet for kristne og andre religiøse minoriteter i Midtøsten. MKR vil også motvirke retorikk og politikk som bygger opp under forestillingen om sivilisasjonskonflikt mellom Vesten og det muslimske Midtøsten. MKR vil synliggjøre erfaringer fra Midtøstens kristne som blir satt i en vanskelig posisjon gjennom slik retorikk og politikk.

- Arbeide for at Norge anerkjenner Palestina som selvstendig stat.
- Arbeide for at norske myndigheter legger press på Israel for umiddelbart å avskaffe okkupasjonen, oppheve blokaden av Gaza, stanse alle nye israelske bosettinger på okkupert jord og stoppe fordrivingen av palestinere fra Øst-Jerusalem.
- Arbeide for at ingen norske selskaper eller statlige fond investerer i firmaer som bidrar til å opprettholde den ulovlige okkupasjonen. Arbeide for at norske myndigheter fremskynder arbeidet med en merkeordning for varer fra okkuperte områder.
- Arbeide for at norske myndigheter legger press både på palestinske og israelske myndigheter for å respektere menneskerettigheter, garantere for minoriteters rettssikkerhet og få til en fredsløsning.
- Arbeide for at Jerusalem anerkjennes som en by for tre religioner og to nasjoner og at tilgangen til de hellige stedene er trygg og tilgjengelig både for jøder, kristne og muslimer.
- Oppfordre norske myndigheter til å gi opphold til minoriteter fra Midtøsten som må flykte på grunn av sin tro.
- Arbeide for at konvertitter som har fått avslag på asylsøknad i Norge, aldri sendes tilbake til områder hvor de risikerer alvorlige menneskerettighetsbrudd på grunn av sin tro.
- Oppfordre norske myndigheter til å ta imot flere flyktninger og krigsofre fra Irak og Syria.
- Styrke bevisstheten og engasjementet hos norske myndigheter for situasjonen til Midtøstens kristne slik at de sikres gode fremtidige levekår i regionen, og utrustes til å spille en konstruktiv rolle for forsoning og samfunnsbygging.

Versjon per 15. desember 2014